Capitolul *Lèxic* (p. 65–248) este structurat în două părţi, corespunzătoare celor două domenii abordate în atlas: *Vida pastoral* (*Viaţa păstorească*) şi *Els animals domèstics* (*Animale domestice*).

Cele 56 de hărţi ale primei părţi (p. 65–140) prezintă termeni, cu variantele lor, care denumesc aspecte ale vieţii păstoreşti: creşterea caprelor – de exemplu, **812 El cabrer „Căprar"**, **843 El cabrit „Ied de capră"**, **845 El boc „Ţap"**; creşterea oilor – de exemplu, **815 *El sarró* del pastor „Traista păstorului"**, **833 L'anyell „Miel"**, **840 Tondre „A tunde"**; creşterea bovinelor – **818 El vedell „Viţel"**, **820 El toro „Taur"**; creşterea cailor – **848 L'estríjol „Ţesală"**, **850 Les regnes „Hăţuri"**, **858 El poltre „Mânz"**; prepararea laptelui – **867 El xerigot „Zer"**.

Cele 81 de hărţi ale părţii a doua (p. 143–248) consemnează termeni referitori la animalele domestice şi la apicultură. Ilustrative sunt hărţile: **868 El porc „Porc"**, hartă în care, alături de cuvântul-titlu, apar şi termenii *bacó*, *tocino*, *gorrino*, *cerdo*, *marrano*, ultimii trei fiind împrumuturi din castiliană – de altfel, hărţile referitoare la creşterea porcului şi la prepararea cărnii de porc sunt cele mai numeroase; **891 El ponedor „Cuibar"**, unde apar şi termeni precum *niu* (*niuc*, *nial*, *nieró*), *covador*, *cover*; **909 El conill „Iepure"**, termenul *conill* având cea mai largă răspândire, dar fiind prezenţi şi termenii *coní*, *llapín* (*llapí*), ultimul, în catalana septentrională, împrumutat din occitană; **914 El gos „Câine"**, cu formele, de origine onomatopeică, *gos* (*go*, *gus*), *cus*, *cotxo* (*cutxo*), *ca* (*can*), dar şi o serie de forme care denumesc rase de câini; **943 El rusc „Stup"**, cu forme precum: *rusc*, *arna*, *colmena*, *baso*, *casera*. Sunt prezente şi hărţi care au în vedere forme verbale, de tipul: **916 *Atiar* un gos „*A asmuţi* un câine"**, **925 Mugir „A mugi"**, **927 Renillar „A necheza"**, **931 Miolar „A mieuna"**, **933 Grunir „A grohăi"**, **935 Escatainar „A cotcodăci"**, **945 Picar l'abella „Albina înţeapă"**, **948 L'abella boneix „Albina bâzâie"**.

Cea de-a III-a secţiune a *Petit Atles Lingüístic del Domini Català* (PALDC) cuprinde *Bibliografia* (p. 251–261) utilizată în redactarea lucrării, partea a IV-a, *Terminologia lingüística* (p. 265–272), reprezintă glosarea unor termeni din dialectele catalane, iar partea a V-a (p. 275–322) este un *Índex alfabètic de mots* (*Index alfabetic al cuvintelor*), atlasul încheindu-se cu *Taula* (*Cuprins*) (p. 323–324).

Pe lângă valoarea ştiinţifică incontestabilă a informaţiei dialectale oferite, volumul se remarcă printr-o calitate grafică deosebită, precum şi prin formatul adecvat, care facilitează consultarea lui. Prin toate aceste atribute, prezentul atlas poate servi drept model pentru viitoarele lucrări de specialitate.

ROZALIA COLCIAR
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu" al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă 21
rozaliac@yahoo.com

PATRICIA BOU-FRANCH (ed.), *Exploring Language Aggression against Women*, Amsterdam, John Benjamins, 2017, 159 p.

Lucrarea coordonată şi editată de Patricia Bou-Franch, *Exploring Language Aggression against Women*, apărută în 2016, cuprinde şapte articole axate pe problematica centrală a limbajului agresiv asupra femeilor în societatea contemporană, în câteva culturi şi civilizaţii europene. Ţările în care sunt investigate faptele de limbaj sunt Spania şi Grecia. Lectura iniţială a sumarului ne indică drept punct forte al volumului lexicalizarea violului, aspect căruia îi sunt subsumate mai multe fapte de limbaj: ideea sociolingvistică a genului natural ipostaziată în limbajul colocvial (partenerial), al mediei şi cel parlamentar. Pe fond, ele se construiesc ca nişte paradigme ale violenţei, iar această sumă paradigmatică vizează şirurile sintagmatice personal/individual, fizic/psihic, de gen, inegalitate/discriminare, de exercitare a puterii, prin intimidare, precum şi alte procedee lingvistice, denigrarea

victimei, blamarea victimei, negarea, răsturnarea de termeni, violul („*rape*") şi abuzurea („*sexual assault*"). În legătură cu acest larg câmp al violenţei de limbaj asupra femeii, toţi contributorii au urmărit aspectul percepţiei societale asupra fenomenului, acest aspect fiind cel care dă deplina coerenţa volumului. Este vorba, în sinteză, de ceea ce editoarea numeşte legătura dintre agresiune, limbaj şi femei („*interconnections between aggression, language and women*") (p. 1) şi despre contextualizările discursului în societăţile vestice contemporane plecând de la afirmaţiile despre viol („*rape allegations*") sau despre violenţa fizică („*physichal violence*") (p. 3) ca situaţii repetitive, consacrate, de tip model, („*repeated patterns*") (p. 2), contextualizări care par a duce la concluzia că avem în faţă un complex construct social care se bazează nu numai pe faptele în sine, ci şi pe instrumentalizarea limbii, în vederea manipulării realităţii şi a automanipulării limbajului însuşi. Acest lucru, consideră editoarea, alături de unii autori, se poate observa din discursurile agresorilor (numiţi generic „*perpetrators*", dar concret „*male perpetrators*" p. 5) şi ale victimelor. În urma numeroaselor investigaţii sociolingvistice, autorii unor articole chiar cred că se poate generaliza faptul că bărbaţii îşi justifică agresivitatea asupra femeilor în câteva moduri comune: minimalizarea frecvenţei lor, punerea la îndoială a gravităţii agresiunii şi a consecinţelor ei, refuzul de a recunoaşte agresiunea, plasarea răspunderii, a vinii asupra victimei ori plasarea în circumstanţialitate a răspunderii (p. 5). Aceste eschive tipice, constatate şi de studii anterioare (1995, 1997, 2008 cf. p. 5), sunt puse, în volumul de faţă, în relaţie cu „problematica reprezentării (in)corecte" (cf. termenul utilizat explicit „*(mis)representation*" p. 5) şi a tradiţiei culturale masculin hegemonice care se perpetuează în toate societăţile lumii de astăzi. Unii autori vorbesc de o stare de pervertire („*pervasiveness*" p. 6) a societalului („*the public sphere*" p. 6), care se menţine în mentalitatea comună unde relaţia de inegalitate bărbat-femeie este un cod acceptat şi dogmatic. Situaţiile frecvente de abuz verbal domestic, discurs misogin, public sau privat şi orice altă formă de sexism lingvistic, ironie, presupuneri, comparaţii defavorizante sunt tolerate ca normalitate şi sunt rezistente la reinterpretări ori încercări de reevaluare. Există o serie de factori care ajută la menţinerea acestui context discriminativ şi toxic, între care ziarele şi, mai nou, media on-line, care, în virtutea tradiţiei, nu blamează, ci „recontextualizează" (cf. Frederick Altenborough, p. 15) situaţiile de violenţă. Pentru a concretiza această procedură, autorul amintit prezintă şi analizează cazul lui Julian Assange (fondatorul Wikileaks), care în 2010 este acuzat de viol şi molestări sexuale. Presa, după logica ei senzaţionalistă, porneşte de la relatarea ştirii în termeni neutri, informaţionali, trecând la minimalizarea declaraţiilor date de martori ori eliminarea oricăror mărturii, ajungând până la recontextualizarea raportului agresor–victimă prin alegaţii benefice agresorului (p. 19 şi urm.). Această manevră de limbaj nu poate fi amendată de societate în vreun un fel. Aceeaşi modalitate de utilizare a manevrelor discursive se observă şi în alte situaţii prezentate în volum (cf. Shonna Trinch, p. 37–59) şi Patricia Bou-Franch & Pilar Garcés-Conejos Blitvich (p. 59–82), care propun un termen propriu pentru acest mecanism, cel de „strategie patriarhală". Cele două autoare analizează un corpus de comentarii online spontane („*unsolicited digital comments*" p. 8), legate de o raportare a unui abuz sexual asupra unei femei pe site-ul youtube din Spania. Din lectura şi analiza acestor comentarii apare frecvent fenomenul „învinuirea victimei" („*blam the victim*"), pe care îl semnalează şi alţi autori. Fenomenul poate fi considerat o radicalizare a discursului şi poate apărea ca inacceptabil, ilogic şi cinic, dar este documentat ca manevră uzuală de autoarele în discuţie. Explicaţia pe care o avansăm noi tacit şi aici ar fi că există subliminal falsa percepţie că, într-o lume ca a noastră, unei persoane corecte nu i se poate întâmpla ceva rău. Autorii articolului nu furnizează însă explicaţii psihologice pentru comportamentul constatat. Alţi contributori ajung la concluzii similare, investigând co-textele lingvistice din ziare în care apare sintagma „femeie agresată" („*mujer maltratada*"/„*battered woman*") (José Santaemilia and Sergio Maruenda, p. 82–107). Metodele de investigare sunt atât cantitative, cât şi calitative, concluziile acestei analize transversale confirmă ipoteza patriarhalităţii societale, respectiv, conform datelor înregistrate de autori, există o abordare larg răspândită a unei inegalităţi de tratament în ceea ce priveşte femeia abuzată în toate ziarele spaniole, care promovează violenţa simbolică, puterea simbolică a acesteia şi chiar procedează la dezdignificarea sau alienarea umanităţii femeilor-victime, ignorându-se legislaţia, practicându-se eufemismul şi tangenţialitatea, marginalizarea ori aruncarea în derizoriu.. Prin promovarea publică a acestor practici comportamentele, apare legitimarea, ceea ce le întăreşte tematizându-le ca fiind un fapt comun,

o rutină. Toate aceste subterfugii şi atitudini sunt extrem de nocive, consideră autorii amintiţi, cf. „*media discourse is powerful, as it creates expectations, impose socially accepted images and consistently reinforces constructions of behavior, endowing them with a commonsensical status*" (p. 104–105). Aria inegalităţii de reprezentare (fapt ce favorizează tratamentul diferenţiat) este prezent şi in alte zone media, cum ar fi jocurile video, aşa cum remarcă alţi contributori. Unii producători nu includ caractere feminine în scenariile unor jocuri, această decizie fiind o formă primară, discretă, dar pertinentă de sexism, pentru că se bazează pe mai multe stereotipii culturale subliminale şi astfel le perpetuează (Kristin L. Anderson and Jill Cermele, p. 107). Al doilea stadiu de sexism este unul indus tot de media online, unde comentariile indică o violenţă de limbaj greu de parcurs. Exemplul adus în discuţie de autoare este şi el tulburător, dar nu într-un grad mai mic decât tot ce conţine întreg articolul: „*tweets about the gang rape of a teenage girl in Steubenville, Ohio, included overt sexist and violent lnguage about the victim and the assault, such as* ***I honestly feel sorry for the boys in that Steubenville trial. The whore was asking for it***." (Mintz 2013, notă) (p. 123). Ideea că victima merita acest abuz este încadrată de autori la concluzia că aceste forme indirecte de reabuzare a victimei prin comentarii au aceeaşi „explicaţie", de a reafirma superioritatea de gen masculin, prin pedepsirea femeilor care îndrăznesc să conteste acest privilegiu, cf. „*These forms of verbal aggression against women have the same underlying purpose: to remake gender by punishing women who challenge male privilege*" (p. 124). Aceste situaţii de limbaj par a aparţine mediului informal comun, alcătuit din persoane fără instruire şi că există păturí sociale mai înalte unde discriminarea lingvistică de gen şi violenţa de limbaj asupra femeilor sunt absente. Ultimul capitol al volumului surprinde însă forme ubicue ale acestei realităţi în parlamentul grec (cf. Marianthi Georgalidou, p. 127–155). Concluzia la care ajunge această cercetătoare este reluată de către editoare, ca simptomatică pentru starea de fapt, în chiar introducerea volumului, cf. „*Female politicians are portrayed as incompetent, irrational individuals in need of supervison and control*". (p. 10). Am folosit deseori termenii utilizaţi în volum, pentru a se putea observa câmpul semantic al violenţei de limbaj care cuprinde metafore degradante, limbaj violent direct şi indirect, elemente de reificare a femeii, multe subterfugii de limbă. Prin faptul că îşi creează o terminologie proprie, putem avansa, de fapt, ideea că această problemă devine, practic, o ştiinţă. Concluziile lucrării, sintetizate de coordonatoarea şi editoarea volumului, Patricia Bou-Franch, arată că rolurile de gen şi orientarea puterii între acestea în societăţile europene actuale sunt perpetuu inegale, că noţiunea de feminism este percepută confuz, că avocaţii unei democraţii reale a genurilor nu sunt prea mulţi, că este nevoie de un activism în această direcţie. În ceea ce ne priveşte, observăm că arealul investigativ este cuprinzător şi concludent, dar şi că există unele probleme de esenţă pe care volumul nu le abordează. Ne referim aici la rolul femeii în sădirea, cultivarea, propagarea şi întreţinerea misoginismului social şi al efectelor lui directe, deşi acest aspect este subliminal prezent în lucrare. Nu vrem să intrăm în cercul deja extins al revictimizării femeii, dar credem că acesta este un punct de plecare productiv, conştientizarea de către femei a rolului lor educaţional în înlăturarea fenomenului. Ne referim, de asemenea, la corelaţia socială a sărăciei şi violenţei, care este o tară genetică, credem; deşi acest aspect este studiat de sociologie, sociolingvistica poate contribui şi ea la denudarea problemelor. Volumul de faţă este unul din recenta bibliografie tematică prin care se probează dimensiunile violenţei de limbaj asupra femeilor în societatea modernă. El pregăteşte însă, prin apariţie, o restructurare a reprezentării colective faţă de această problemă social-lingvistică, şi acest rol este unul important.

MIHAELA SECRIERU
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza"
Facultatea de Litere
Iaşi, str. Lascăr Catargiu, 54
msecrieru@yahoo.com